

РИНОК ОБЛІГАЦІЙ ЄС ТА УКРАЇНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Емісія облігацій підприємством виступає одним із способів залучення суб'єктами господарської діяльності позикового капіталу на довгостроковий період. Незважаючи на велику кількість визначень поняття «облігація», все ж таки немає єдиного трактування.

На сьогоднішній день точна поява облігацій у формі, в якій вони зараз існують, невідома. Перша згадка про облігацію трактується VII ст. до н.е. на Сицилії, де обіг грошей через їх позичання став об'єктом практичної діяльності людей, і в результаті призвів до закладення основ функціонування сучасного ринку цінних паперів.

Наближеним до сучасної форми використання облігації, було зафіксовано на початку XII сторіччя. Передбачалось використання облігацій як засобу розрахунку за борги у суді. Такі методи застосовувалися на території тодішніх Англії та Франції.

Всі визначення поняття «облігація» можна згрупувати безпосередньо на ті, що визначають облігацію як боргове зобов'язання та на цінний папір. Окрім цього в деяких джерелах зустрічаються визначення облігації як фінансового активу, інвестиції, інструменту фондового ринку або як письмової обіцянки, але такі визначення є досить вузькими та не розкривають всієї суті облігацій.

Розглянемо далі визначення поняття «облігація».

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку МСБО 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» [1] облігації – це фінансові активи, тому що вони являють собою зобов'язання держави-емітента сплатити грошові кошти. Польське законодавство у Законі про облігації від 29 червня 1995 року [2] визначає, що облігація – це цінний папір, який емітується серіями, в якому емітент стверджує, що є божником власника облігації (*obligatariusza*) і зобов'язується відповідно до нього здійснити визначену оплату.

Щодо України то у Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» [3], облігація – цінний папір, що посвідчує внесення його власником грошей, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбаченій умовами розміщення облігацій строк та виплатити дохід за облігацією, якщо інше не передбачено умовами розміщення.

Англійські вчені Уолл Н., Маркузе Я., Лайнз Д., Мартин Б. [4] у своїй роботі зазначають, що облігація – цінний папір з довгим терміном погашення, фіксованою ставкою відсотка і який супроводжується забезпеченням, як правило, в вигляді землі. У праці французьких вчених Бернара И., Колли Ж.-К. [5] сказано, що облігація (*obligatio*) – цінний папір, що засвідчує позику на певну суму з визначеним терміном, отриманий певною юридичною особою (державою, фірмою і т.д.) згідно договору з підписчиком.

Отже, проаналізувавши наведені вище визначення поняття «облігація» бачимо, що автори визначають облігацію, або як цінний папір, або як боргове зобов'язання. Крім того, власник облігації отримує дохід у вигляді фіксованого відсотку. А ось, наприклад, такі науковці як Кермит Д. Ларсон і Джон Дж. Уайлд [6] визначають облігацію як письмову обіцянку емітента виплатити визначену суму власнику облігації, а Міркін Я.М. [7] визначає облігацію як посвідчення або інструмент позики. Дані трактування не досить широкі і тому застосовувати їх є недоцільним. Як бачимо, економічна сутність облігацій втілюються у боргових взаємовідносинах, які постають між емітентом облігацій з

приводу залучення коштів та між власником облігацій з приводу розміщення вільних коштів. і як результат отримання доходу у вигляді відсотків.

Ринок облігацій, є одним із основних джерел довгострокових інвестицій в розвинутих країнах. За підрахунками аналітиків обсяг світового ринку облігацій на даний час перевищує 25 трлн. доларів. Найбільший ринок облігацій знаходиться у США. Він займає приблизно 50% світового, далі відповідно японський ринок, який становить 20%, потім ринок Німеччині –10%, потім Італії і Франції – по 5%, Великобританії – 3% [8].

За допомогою випуску корпоративних облігацій у європейських країнах фінансується від 30 до 60% всіх інвестиційних проектів. Корпоративні облігації використовуються компаніями сучасних технологій для розширення своєї діяльності і фінансування нових проектів. Інвесторами виступають фінансові інститути, такі як страхові компанії, інвестиційні і пенсійні фонди, які займають 80% всіх вкладень в корпоративні облігації.

Щодо ринку облігацій України, то обсяг торгів на фондових біржах України за 2015 рік становив близько 245 млрд. грн., що на 54% менше, ніж за підсумками 2014 року. Така динаміка обумовлена зниженням активності на ринку державних облігацій, частка операцій за якими складала близько 87%.

Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку протягом 2015 року зареєструвала 155 випусків облігацій підприємств на суму 13,18 млрд. грн., у 2014 році – 265 випусків на 38,37 млрд. грн.. Середній обсяг облігаційного випуску за підсумками січня – грудня 2015 року складав 85 млн.грн. У 2015 році облігації випускали виключно підприємства. Можна зазначити, що за теперішніх умов найбільшими емітентами корпоративних облігацій залишаються державні підприємства насамперед природні монополісти та комерційні банки [9].

Отже, на даний час, коли звичайні способи залучення додаткових коштів є неефективними для підприємств, постають нові шляхи залучення додаткового капіталу, серед яких є корпоративні облігації. Тому випуск облігацій стає перспективним джерелом позикового фінансування підприємств і в подальшому слугувати альтернативою банківським кредитам.

Список використаних джерел

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 32 «Фінансові інструменти: подання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_029
2. Ustawa o obligacjach z dnia 29 czerwca 1995 r. (Art. 4.1.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19950830420>
3. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
4. Уолл Н., Маркузе Я., Лайнз Д., Мартин Б. Экономика и бизнес. А-Я: Словарь-справочник / Пер. с англ. К.С. Ткаченко. – М.: ФАИР- ПРЕСС, 1999. – 624 с.: ил.
5. Бернар И., Колли Ж.-К. Толковый экономический и финансовый словарь: французская, русская, английская, немецкая, испанская терминология: В 2-х тт. – Т. II: Пер. с фр. – М.: Междунар. отношения, 1997. – 760 с.
6. Кермит Д. Ларсон, Джон Дж. Уайлд. Основные принципы бухгалтерского учета. Т. 2. 2005. – 1303 с
7. Миркин Я.М. Ценные бумаги и фондовый рынок. – Москва: Издательство «Перспектива», 1995. – 512 с.
8. Международные инвестиции [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fin-result.ru>
9. Ринок облігацій України: підсумки 2015 року та ключові тенденції розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rurik.com.ua/documents/research/bonds_4_kv_2015_review_tend_ukr.pdf